

КИШИЛОК ХАЖКАТИ

Ўзбекистон
Компартияси
Марказий
Комитетининг
газетаси

Кеча Москвада, Кремлнинг Съездлар саройида КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети ва РСФСР Олий Советининг Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи ташкил этилганлигининг 60 йиллигига бағишланган қўшма тантанали мажлиси очилди.

Мажлисда КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Ю. В. Андропов «СССРнинг 60 йиллиги» мавзuida доклад қилди.

МОСКВА. 1982 йил 21 декабрь. Кремлнинг Съездлар саройида тантанали мажлис. Суратда: қўшма тантанали мажлис президиуми. Минбарда — КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Ю. В. Андропов. ТАСС — «ТАГ» фотохроникаси.

ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИНИНГ ЛЕНИНЧА БАЙРОҒИ ОСТИДА

Кремлнинг Съездлар саройида тантанали мажлис

Ишчи ва деҳқонларнинг жаҳонда биринчи кўп миллатли иттифоқ давлати — СССРнинг 60 йиллиги ленинча миллий сиёсат тантанасининг, социализм тарихий ғалабаларининг гулланганлигининг намойишига айланган. Тенг ҳуқуқли Совет Республикаларининг аҳли оила си бу улғу байрамни социалистик жамиятнинг метинде бирлигини, совет халқининг коммунистик партия теварагидаги бузилмас жинслигини, унинг КПСС XXVI съезди қарорларини амалда ошириш учун курашда кучгайратган қўлатиришга шай эканлигини бутун жаҳонга намойиш қилиб, ўз кучлари бари урган ҳолда кутуб олмоқда.

КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети ва РСФСР Олий Советининг Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи ташкил этилганлигининг 60 йиллигига бағишланган қўшма тантанали мажлис қатнашчилари кўп миллатли Ватан эришган муваффақиятлар учун фахрли тугейуари билан 21 декабрь кунин Кремлнинг Съездлар саройига тўпландилар. Залда КПСС Марказий Комитетининг аъзолари ва аъзоликка кандидатлари, КПСС Марказий ревизия комиссиясининг аъзолари, СССР ва РСФСР Олий Советларининг депутатлари, партия ветеранлари, юбилей социалистик муассасасининг ишгорлари, фан, адабиёт ва санъат арбоблари, Совет Қўроли Кучларининг жанчилари, жамоат ташкилотларининг вакиллари, чет эллик меҳмонлар утиришди.

Ўртада соат 11. Тантанали мажлис қатнашчилари

Ю. В. Андропов, Г. А. Алтун, М. С. Горбачев, В. В. Гришин, А. А. Громико, Д. А. Кунаев, А. И. Пельце, Г. В. Романов, Н. А. Тихонов, Д. Ф. Устинов, К. У. Черненко, В. В. Шербицкий, П. Н. Демичев, В. И. Долгих, Т. Я. Киселев, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, Ш. Р. Рашидов, М. С. Соломенцев, Э. А. Шеварднадзе, М. В. Зиявни, И. В. Капитонов, К. В. Русаков, Н. И. Рижков, Ғўлдорлар гулдурас давомла қарсаклар билан ўринларидан туриб кутуб оладилар.

Ингилзи аҳли кизгин кутуб олган социалистик мамлакатлар делегацияларининг бошликлари Т. Живков, Я. Кадар, Ле Зуан, Э. Хонекер, Ли Ден Ок, Р. Кастро,

К. Фомиван, Ю. Целебал, В. Ярузельский, Н. Чаушеску, Г. Гусак, Л. Коллеческу, Ғўлдорлар делегацияларининг бошликлари Б. Кармал, А. Н. Мухаммад, Хенг Самрин, Х. Флоракис, П. Бисен, Г. Холл, Г. Уинстон, Т. Мис, Р. Халверсон, Ф. Мурн, Р. Армистенди, Л. Корвалан, Р. Рао, Х. Багдасарян, Н. Кавон, М. О. Риордан, *Р. Урбан, Х. Шмидт, Ф. Варрад, М. Вильбер, А. Фава, Х. Висейра, М. Абидла, Э. Папанояну, И. Билан, А. Нэо ўртоқлар ва бошқалар улар билан бирга президиумдан жой оладилар.

Бу ерда Финляндия Республикасининг Президенти М. Койвисто, социал-демократик ва социалистик партиялар, революцион-демократик партиялар, миллий озодлик ҳаракатлари ва халқаро ташкилотлари делегациялари раҳбарлари ҳам бор.

Президиумда Ленин партиясининг ветеранлари, Советларнинг биринчи Бутуниттифон съезди қатнашчилари, саноат ва кишлор ҳуналиги ишгорлари, фан ва маданиятнинг таниқли арбоблари, совет саркардалари утиришди.

Қўшма тантанали мажлис КПСС Марказий Комитети Сийсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитети секретари ўртоқ К. У. Черненко кириш нутқи сўзлаб очди.

Пўлимиз осон бўлмди. Халқларга ҳам йўл қўйдик. Демки партия ўз ишларини Ленин васиятлари билан доимо таққослаб, бу халқларни ғайитроқ эди ва тазатиб борди. Бизлар сўпгани қаттиқ синовлардан шараф билан ўтдик. Бутун, мана шу байрам куниди, бизлар Владимир Ильич Ленин васиятлари рўёбга чиқарилди, деб тўла ҳуқуқ билан айтмиз. (Гулдурас қарсаклар).

Мамлакатимиз халқларининг бузилмас дўстлиги, имамиятимиз бирлиги, барча Совет Республикалари эришган ақойиб муваффақиятлар совет кишилариининг КПСС XXVI съезди қарорларини бажариш соҳасида бир маромда, куч-ғайрат билан олиб бораётган ишлари мана шундан далолат беради.

Биз иттифонимиз ташкил этилганлигининг 60 йиллигини — кишилор эканмиз, табиини, босиб ўтишган йўл тўғрисидагина эмас, шу билан бирга коммунистик қурилишининг янги марралари

тўғрисида ҳам ўйлаймиз. Шу муносабат билан Леонид Ильич Брежневнинг КПСС XXVI съезиди айтган қўшиқни эслатиб ўтмоқчиман: «... Икромчилик, интизом билан дадил ташаббус ва татбиқкорлик узвий боғланиб кетадиган иш услубини яратин... амалиятчи билан ишбилармонлигини буюн мақсадларга интилиш билан узвий боғлаш керак. Камчиликларга таққили қарашни тавлаган йўлимизнинг тарихий устулликларига муқтакам ишонин билан узвий боғлаш керак». Совет коммунистлари аини шундай ҳаракат қилишга интилоқдлар.

Ҳозирги моментнинг вазифалари партия билан халқлар партия Марказий Комитети Бош секретари Ю. В. Андроповнинг КПСС Марказий Комитетининг қишда бўлиб ўтган Пленумида сўзлаган айтилди аини ва аққол таърифлаб берилди. Мамлакатимиз меҳнатдашлари шу Пленум йиғуларини гоёт кенг қўламда маъмулағанликлари, барча совет кишилари партия режаларини амалда оширишга азму қарор берганликлари — мамлакатда соғлом сиёсий қилимининг аниқ кўрсаткичиди. Партия билан халқнинг фикр-ўйлари бир ўзанда бўлиб, улар бир-бирини ақрамадир. (Давомли қарсаклар).

Азиз ўртоқлар! Шу ерда, залда партия ва давлат ветеранлари, Октябрь революциясининг қатнашчилари, иттифонимизнинг биринчи бунёдкорлари ҳозир бўлиш

ган. Уларни қизғин ва самимий табриклашга ижозат бергайсиз. (Давомли қарсаклар).

Бутунги тантаналарда 112 мамлакатдан 134 та чет эл делегацияси келди.

Биз социалистик мамлакатлардан келган синалган дўстларимизни табриклаш билан бахтирмиз. Ҳеч шубҳа йўқки, бизнинг самарали дўстлигимиза келгуси йилларда яна ҳам бой натижалар беради. (Давомли қарсаклар).

Миллий мустақиллигини курашларда қўлга киритиб, социалистик ривожланиш йўлини тандаб олган мамлакатларнинг намоёндаларини биз чин қалбдан табриқлаймиз. Совет Иттифоқи халқларининг озодлик, муқтақил ривожланишга бўлган ҳуқуқини бундан буюн ҳам қаттиқ туриб қимол қилаверди. (Давомли қарсаклар).

Биз тантаналаримизда дунёдаги турли мамлакатларнинг коммунистик ва ишчи партиялари делегацияларини кўришимиздан хурсандимиз. Совет коммунистлари уларнинг меҳнатшар маънафаати йўлидаги фидокорона революцион ишлари билан астойдил бирдамдилар. (Давомли қарсаклар).

Имперализм ва янги мустамлақачиликка қарши жанг қилаётган революцион демократик партияларнинг, миллий-озодлик ҳаракатлари ва ташкилотларининг намоёндаларини самимий табриқлаймиз. Ўртоқлар, ана шу қаҳрамонона курашда биз сизлар билан биргамиз. (Давомли қарсаклар).

Социал-демократик ва со

циалистик партияларнинг таниқли арбоблари Совет давлати юбилейида ҳозир бўлганликлари бизни мамнун этмоқда. Биз қўроланиш пойгасига қарши, халқларнинг муқтакам тинчлиги ва хавфсизлиги учун курашда шу партиялар билан ҳамкорлини бундан буюн ҳам ривожлантиришга тайёرمىз. (Қарсаклар).

Биз барча меҳмонларимизни — шу юбилейга келган давлатлар ва халқаро ташкилотларнинг намоёндаларини, партия ва жамоат арбобларини сийқидилан табриқлаймиз. Сизларнинг Советлар мамлакатига ижозат изаш-хурматини биз учун азиздир. (Давомли қарсаклар).

Ўртоқлар! Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети, Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Совети ва Россия Совет Федератив Социалистик Республикаси Олий Советининг СССР ташкил этилганлигининг 60 йиллигига бағишланган қўшма тантанали мажлисини очиб, деб эълон қилишга ижозат этгайсиз. (Гулдурас қарсаклар).

Совет Иттифоқи гимни янграйди.

КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Ю. В. Андроповга «СССРнинг олтинчи йиллиги» мавзuida доклад қилиш учун сўз берилди.

Тантанали мажлис қатнашчилари ва чет эллик меҳмонлар ўртоқ Ю. В. Андроповни гулдурас қарсаклар билан кутуб оладилар.

***

(Давомли қарсаклар).

СССРнинг ОЛТМИШ ЙИЛЛИГИ КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Ю. В. АНДРОПОВ доклади

Азиз ўртоқлар!
Хурматли меҳмонлар!
Музаффар Октябрь революцияси туфайли озодликка чиққан мамлакатимиз халқлари олтинчи йил муқаддам ихтиёрий равишда Совет Социалистик Республикалари Иттифоқига биришдилар. (Қарсаклар).

М. И. Калинин Совет Республикаларининг СССР Иттифоқи ташкил этилганлигини эълон қилган биринчи бирлаштирувчи съездини йиғулаётди, бундай деган эди: «Неча минг йиллардан бери инсониятнинг энг заковатли намоёндалари халқларга кўп азоб-қувват тортмай, ўзаро курашмай дўстликда ва қардошлиқда янаш имконини берадиган формаларни қидирувчи назарий проблема устида бош қотириб келмоқдалар. Мана, ҳозир, бутунги кунда бу йўлда амалий равишда биринчи ишги қўйилмоқда».

Капитализмининг ривожланиши миллий зулмининг туғилишига олиб келмади. Ақинча миллий зулм мустамлақачилик зулми билан тўлдирилди ва кучайтирилди. Бир тўла капиталистик давлатлар юз миллионлаб кишилари асоратга солиб, уларни турмушда маҳкум этди, уларнинг тараққиёт йўлини беркатиб қўйди.

Марксизм биринчи бор миллий масаланин жамият социал, синфий структураси билан, мулкчиликнинг ҳуқуқини тили билан узвий боғлиқлигини очди. Бошқача қилиб айтганда, миллий муносабатларнинг илдилари социал замига бориб тақалди. Шу билан ҳам Маркс билан Энгельс: социал зулмининг тутатилиши миллий зулмни тутатишининг шарт-шароити бўлиб хизмат қилади,

деган салиқли хулоса чиқардилар. «... Пролетариатнинг буғжузани устидан ғалабаси, — деган эди Маркс, — аини вақтда барча маълум миллатларнинг озол этилишига бериладиган сигналдир». Марксизм асосчилари эълон қилган: «Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!» деган мангу барҳаёт шпор меҳнатшарларнинг ҳамма шақлатда асоратга — ҳам соинал, ҳам миллий асоратга қарши интэрнационал курашига даъват бўлди. (Қарсаклар).

К. Маркс билан Ф. Энгельснинг ишлари янги тарихий шароитларда В. И. Ленин давом эттирди. У Россия ўзаро революциянинг дастлабки шафқатлари учқунлаша бошлаган пайтда революцион ҳаракатга бошчилиқ қилди. Ҳақли равишда «Халқлар турмаси» деб аталган мамлакатда Бошлешиклар партиясининг стратегияси ва тактикасини ишлаб чиқиш пайтида миллий масала, табиий равишда, олдинги ўринлардан бирига чиқди.

Миллатларнинг ўз тақдирини ўзи белгилаш ҳуқуқини уларнинг ҳақини, муқтакам ўзаро яқинлашувини таъминлайдиган бирдан-бир рухта востита сифатида Лениннинг динда марназияда турди. Фақат ўз тақдирини ўзи белгилаш ҳуқуқини қоринишадигари ташлаш учун, янги жамият барло эғни учун курашда барча миллатларни ихтиёрий жишлантиришнинг гоийий-сиёсий негизи бўлиши мумкин эди. Ленин масалани шу тарзда қўйди. Ленин партияси миллий сиёсатининг ўзати ана шундан иборат бўлди. (Қарсаклар).

Октябрь революцияси сиёсий шпорлар ва талабларни қушлади: ташкилотчилик иши йўлига солиб юборди. Турмушнинг ўзи, жуда қийин иқтисодий, социал, ташқи

сиёсий, мулоффа вазифалари халқларни жишлантириш. Россия империяси харобалари ўрнида пайдо бўлган республикаларни биришлантириш зарур қилиб қўйди.

Ҳозир «чин-равшан бўлиб турган нарзалар ўша суронли, ўтин даврида унчалик равшан эмас эди. Миллий программанингу умумий гоилари ва шарт-шароитлари намоён бўлиши лозим бўлган конкрет давлат формалари, сиёсий муассасалар қишда бўлиши хусусида ўткир баҳслар бўлиб ўтар эди. Республикаларни конфедерация доирасида мурут, шаклсиз биришлантириш программасдан тортиб, уларни автономия негизларида РСФСР составига шувчани қўшиб юбориш талабига бўлган гоёт турли-туманфикрлар бир-бирга дуч келди. В. И. Лениннинг даҳоси ва обрў-эътибори туфайли бирдан-бир тўғри йўлни — социалистик федерализм йўлини топиб, уни қаттиқ туриб қимоя қилиш мумкин бўлди.

Хўш, Ленин кўрсатиб берган йўлнинг моҳияти нимадан иборат эди? Қисқа қилиб шундай дейиш мумкин эди: бу — социалистик республикалар федерациясининг максимал пишиқ-пухталиги, гарантияси бўлиши эркин халқлар иттифонининг тўла ихтиёрийлигини иборат эди. Бу — барча миллатлар ва элаларнинг тўла тенг ҳуқуқлигини, юридик тенгсизликнигина эмас, шу билан бирга ҳақиқий тенгсизлигини ҳам тутатишга қаратилган ишчил йўлдан иборат эди. Бу — ҳар бир республиканингу, ҳар бир эланингу ўзаро қардошлин иттифоқи доирасида эркин ривожланишдан иборат эди. Бу — интэрнационал онгин қатъят билан тарбиялашдан ҳамда мамлакатимиз

даги барча миллат ва элаларни ўзаро яқинлаштириш йўлини мутгасил ўтказишдан иборат эди.

Айни Совет Иттифоқи ташкил этилган йилда В. И. Ленин ўзининг миллий масала хусусидаги мулоҳазаларини яққол ифодалайдиган сўзларни маъна қўйди. Ушунга сўзлар: «Ўз ичига жуда кўп миллатларни олган ва бу жиҳатдан бошқа мамлакатларда тенги йўқ деса бўладиган давлатда беш йил давомида миллий масалани ҳал қилиш соҳасида эришган тақрибаниз бизни батамом ичига ишонтирмоқда. Бундай ҳолларда миллатларнинг маффақларига бирдан бир турли муносабатга бўлиш — уларни мақсима даражада қаноатлантириш ва ана шу дамида ихтилофлар чиқарилган ҳар қандай имкониятларга хотима берадиган шароитларни яратиб беришдир. Тақрибаним, деб давом этган эди В. И. Ленин. Бизда шундай қатъий бир ишонч ҳосил қилинди, турли миллатларнинг маффақларига жуда катта эътибор бериладиганида ихтилофларга сабаб бўладиган замин йўқолади. Ўзаро иншонсизлик, йўқолади. ҳар қандай фикс-фасол хавфи йўқолади, шундай ишонч, аниқсиз турли тилларда сўзловчи ишчи ва деҳқонларда шундай ишонч туғдирилди. Бунингсиз халқлар орасида тинч муносабатлар бўлиши ҳам, ҳозирги замон цивилизацияси эришган барча қимматли ютуқларни бир кедар бўзса-да муваффақият билан ривожлантириш ҳам асло мумкин эмас. (В. И. Ленин, Тўла асарлар тўплами, 45-том, 274-275-бетлар).

(Давомли иккинчи бетда).

Ўртоқ Ю. В. АНДРОПОВ доклади

(Боши биринчи бетда).

Лениннинг васиятлари, Лениннинг миллий сиёсат принциплари биз учун муқаддасдир. Биз шу васиятлар ва принципларга қатъий, уларни амалда ижтимоий билан қарор топтириб, қудратли давлат — Совет Социалистик

Республикалари Иттифоқини барпо этдик. Бу давлатнинг ташкил қилиниши социализмни ривожлантиришда катта қадамгина бўлиб қолмасдан, шу билан бирга жаҳон тарихининг боришидаги энг муҳим бурлиш пайтларидан бири ҳам бўлди. (Давомли қарсаклар).

I. БОСИБ ЎТИЛГАН ЙЎЛНИНГ ЯҚУНЛАРИ ВА МИЛЛИЙ СИЁСАТ ВАЗИФАЛАРИ

Совет Иттифоқи 60 йил мобайнида босиб ўтган йўл — бутун бир даврлар. Қўлоқлик, қашшоқлик ва байронгарчилик ҳолатидан маданиятга, гўяг қонсиз дарахга кўтарилган ва халқ фаровонлиги доимо ошиб бораётган замонавий улуғ давлатнинг қудратига бу қадар ғайритабиқ парвоз тарихда асло кўришган эмас.

Тараққиётнинг энг салмоқли яқунлари нимадир?

— Маркс-Лениннинг миллий масалани фақат сиёсий асосда ҳал этиш йўли тоғлиғи мумкин, деган таълимоти тарихий ҳаққини тўла-тўқис тасдиқлади. Социал эволюционизм билан бирга миллий адоват, иқтисод ва миллий тенг ҳуқуқсизлик ҳамда зулмнинг ҳамма турлари ўтмишда ҳолиб кетди.

Коммунистлик партия, унинг илмий асосланган сиёсати миллий масалани социалистик тарзда ҳал этишнинг раҳбар, йўналишувчи кучи, шундай ҳал этиш тўғрисидаги тарови эканлиги яқин кўрсатилди.

— Қўлоқ миллий чечна ўзгалар, уларда ҳали кўпгина ҳуқуқсизлик қилган феодал-патриархал ва ҳатто уруғчилик муносабатлари тутади.

— Барча республикаларнинг умумдавлат плани асосида кўпчилик иқтисодий ривожланишнинг негизига яхлит иттифок халқ ҳўжалик комплексини вуқулга келди.

— Республикаларнинг социал структураси сиёсий ҳаққини ўзгалар, уларнинг ҳар бирида замонавий ишчилар сиёсий ўсиб, воқия етди, деҳқонлар янги, қолхоз йўлидан бормоқда, ўз экинларини камол тоғди, давлат ва жамоат турмушининг барча соҳаларида малакали кадрлар тарбиялаб еттиштирилди.

— Илгор ананалар, маънавий бойликларини интенсив айирбошлаш асосида социалистик кўп миллатли маданият гуллаб-шпнади.

— Социалистик миллатлар шаклланиб, эндиликда янги тарихий бирлик — совет халқини ҳосил қилди.

Республикаларнинг маффаатлари тобора мустақкам унғулашиб бормоқда, ўзаро ердим, ўзаро алоқалар тобора самарали ўс олиб, Совет Иттифоқидати миллат ва алоқаларнинг бунёдкорлик куч-қўдратларини бир ўзганга йўналтирмоқда. Мамлакатларидати ҳар бир социалистик миллатнинг ҳар тарафлама ривожланиши қонунли равишда уларнинг тобора кўпроқ ўзаро янғиллашувига олиб бормоқда.

Иттифодош республикалардан ҳар бири — Россия Федерацияси, Украина ва Белоруссия, Ўзбекистон ва Қозоғистон, Грузия ва Озарбойжон, Литва ва Молдавия, Латвия ва Қирғизистон, Тожикистон ва Арманистон, Туркменистон ва Эстония — таққор айтмаганим, Иттифодош республикалардан ҳар бири Совет Иттифоқининг иқтисодий асосини янги юксалтиришга беизис ҳисса қўшмоқда. Бу эса, ўртоқлар, ижодий кўчларининг шунчаки бирга қўшилиши эмас, балки уларни кўп марта кўпайтириш ҳам демандир. (Қарсаклар).

Илгарида автоном республикада ҳамда ўн саккизта автоном область ва округда яшовчи барча миллат ва алоқалар яқинлашиб олишда ўз имкониятларини мувоффиқият билан намоён етмоқда. Совет Иттифоқини қўллаш ўз Батани — деб ёзувчи миллион-миллион немишлар, поляклар, қорейслар, қурдалар, бошқа миллатларнинг намоёндалари ҳам тўла ҳуқуқли совет граждандар.

Мамлакатини халқлари рус халқига алоҳида миннатдорлик билан муносабат етдилар. Республикалардан бир-бирларининг ҳозирги ютуқларига рус халқининг беғарас қардошларга ердимизни эришиб бўмас эди. Ҳар бир миллатнинг миллион-миллион кишилари турмушдан табиий ўрни олган рус тили мамлакатнинг иқтисодий, сиёсий ва маданий ҳаётида, ундаги барча миллат ва алоқаларга ўзаро яқинлаштиришда, уларни жаҳон цивилизацияси бойликларидан баҳраманд қилишда беизис эр аҳамиятга мўллик олиб бўлиб хизмат қилмоқда. (Қарсаклар).

СССРнинг янги Конституцияси Совет жамиятининг миллий-давлат негизларини мустақкамлашда катта палла бўлди. Бу буюк ҳўжжатда ўтган ривожланиш дарағи яқин асарибгина қолмай, шу билан бирга мамлакатдаги барча миллат ва алоқаларни янада раваннақ тоғтириш ва ўзаро яқинлаштириш учун пухта, янғич сиёсий-ҳўқуқий асослар ҳам белгилаб берилди.

Ўша 60 йил мобайнида миллий муносабатларда содир бўлган реал сифат ўзгаришлари миллий масаланинг бизга експлуататорлик туғамдан мерос бўлиб қолган жиҳатлари муваффиқиятли ҳал этилганлигидан, батамом ва унғил-қосил ҳал этилганлигидан далолат беради. (Давомли қарсаклар). Мамлакатнинг қўмиллатли состави унинг қўлоқлик намоёндалари тарихда биринчи марта куч ва раваннақ намоёнга айланди. (Қарсаклар).

Бундан роса ўн йил муқаддам Леонид Ильич Брежнев шу залда сўзлаган нутқида жада яхши гап айтган эди: «Мамлакатинида биз халқи равишда халқларнинг, Ленинча дўстлиги деб атаётган, тарихда мисли кўрилмаган муносабатлар тарқиб тоғди. Бу дўстлик — бизнинг бебаҳо муносиваимиз, социализмнинг ҳар бир совет кишили дилига жада азиз бўлган энг катта қалабаларидан биридир. Зотан биз, совет кишилари бу дўстлигини ҳаммича кўз қорачиқидек асраимиз!» (Давомли қарсаклар).

Бутун, шу тантанали кунда биз барча миллатларга масъулет совет кишилари кўп алоқаларига, аркалар ва айлаларга, ишчилар ва деҳқонларга, биланларга, партия ва совет ҳодимларига, қўлоқли кўчларини жангчиларига, коммунистлар ва партизаниларга — социализмни қўрган, унғи жада оғир урушда қаттиқ туриб ҳимоя қилиб қолган халқа халқлар тегиллиги, дўстлиги ва қардошлилиги тўғрисидаги мўл иқлими орузни рўбига чиқарган барча кишиларга офарин айтаимиз. (Давомли қарсаклар).

Ўртоқлар! Биз қилинган ишларни яқинлаш билан бирга, асосий диққат-этиборин энди қилинадиган ишларга қаратишимиз табиий. Бизнинг бироварда мақсадимиз раваннақ. Бу мақсад, В. И. Ленин сўзлари билан айтганда, «миллатларни бир-бирга яқинлаштиришга эмас, уларни қўшилиш ҳамдир». Бу мақсадга эришиш йўли узок эканлигини партия яхши тушунади. Бу соҳада шўшма-шўшарлик қилишга ҳам, худди шунингдек етилган жараянларни тўғатишга туршига ҳам асло йўл кўйиб бўлмайди.

Миллий масалани ҳал этишдаги муваффиқиятлар кўпдан-кўп миллатлар ва алоқаларнинг ягона давлати доирасидаги турмуш ва меҳнат фақитнинг ўзи келтириб чиқарадиган ҳамма муаммолар йўл бўлиб кетганини мўтлақо билдирмайди. Миллатлар мавжуд экан, миллий тафовутлар мавжуд экан, бунга эришиш осон эмас. Бу муаммолар анча вақтгача, сиёсий тафовутлардан кўра узок, кўп узок яшайди.

Шунинг учун ҳам ривожланган социализмни тақомиллаштириш — пухта ўйланган, илмий асосланган миллий сиёсатини ҳам ўз янгиа олиши лозим. — Биз партия билан давлатнинг ҳозирги босқичдаги фақитини бош маъмунини худди шундай ифодалаганимиз мумкин. Шу сиёсатнинг баъзи вазибаларига тўғатиш бўлиб ўтмоқчиман.

Ягона иттифодош бирлишми мамлакатини халқларига, унинг республикаларига назаар катта маффаатлар ва устуналиклар берадиганлиги ҳақида гапириб ўтилади. Аммо жада шундай берадиганлиги тўғатишга олганга имкониятлардан ҳал қўла-тўқис фойдаланиб бўлинган йўл.

Экономикани олиб қўрайлик. Ҳозирги замон ишлаб чиқарувчи кўчлари, ҳатто турли мамлакатлар тўғрисида гап бормоғида ҳам, интернационалиш талаб қилмоқда. Алинчи-эса жада шунчаки бирга кўшилиши талаб қилмоқда. Ҳар бир республиканинг табиий ва меҳнат ресурсларидан, иқлими ҳусусиятларидан гўяг оқидона фойдаланиш, шу потенциални умумиттифок потенциалга жада ўйнали равишда қўшилиш — жада шундай қилиш ҳар бир регионга,

ҳар бир миллат ва алоқалар, шунингдек бутун давлатга ҳам энг кўп фойда келтиради.

Бизнинг принципиал йўл-йўриғимиз жада шундан иборат. Унғи рўбига чиқариш учун марказий ва маҳаллий планлаштириш ҳамда ҳўжалик органлари кўп ишларига тўғри келадиган йўллар чиқарувчи кўчларнинг жойлаштирилиши, регионал иқтисодлаштириш ва кооперациялаш, ҳўжалик алоқалари ва юк ташви схемаларини тағин ҳам тақомиллаштириш талаб қилинади. Бу — осон вазифа эмас, албатта. Аммо бу вазифа пашиб етилган ва унғи ҳал этилиши катта фойда келтиради.

Ҳозир бутун мамлакат Озиг-озидат программасини бажариш устида ишламоқда. Программада барча иттифодош республикалар учун конкрет вазибалар аниқ-рашман белгилашган. Бинобарин, уларнинг ҳар бири яқин вақт ичиде-ёқ совет кишиларини озиг-озидат билан узуксиз таъминлашдек жада муҳим ишга реал ҳисса қўшилиш учун эрғайрат билан меҳнат қилиши керак.

Қабул етилган программада гап биринчи қалдаги, энг зарур вазибалар тўғрисида бораётганлиги маълум. Аммо, истиқбол ҳақида ўйлаб қўрайса, аграр-сановат комплексимизнинг, қолларса умуман мамлакат экономикасининг ҳам бундан буюнги тараққиёти бутун мамлакат микёсида қишлоқ ҳўжалигини янада қўқур ва иқтисодийлаштиришнинг талаб қилиниши пайғам қилинган эмас.

Яна бир масала. Бизнинг давлатимиздек катта давлатда транспорт жада алоҳида роль ўйнайди. Ҳам иқтисодий, ҳам сиёсий, таъбир жоиз бўлса, ҳам психологик роль ўйнайди.

Барча республикаларни жадал ривожлантиришнинг ҳам, уларнинг иқтисодий ҳамкорлигини янада қўқурлаштиришнинг ҳам яқин ишлайдиган транспортсиз таъминлаб туриш жада қийин. Аммо транспорт қўқур ҳўжалик вазибаларини ҳал этиш учунгина муҳим эмас. Транспортни, йўл тармоғини ривожлантириш қишлоқни шаҳарга яқинлаштириб, масалан, надрларнинг қишлоқда мустақкам ўйнаш қилишига ҳам кўп даражада қўқурлашди. Бундай қилиш катта социал вазибалар ҳал этишга — меҳнат ресурсларидан энгиллик билан ўйнали фойдаланишга ҳам ердим беради, албатта. Транспорт бутун Совет Иттифоқи микёсида одамларнинг қудалик алоқаларини, мамлакатлар билан республикалар ва районлар ўртасидаги жонли алоқаларни таъминлаб, одамларнинг жада кенг янғидаги социалистик цивилизация ютуқларидан баҳраманд бўлишга хизмат қилади.

Иттифодош бирлишми совет халқи моддий бойлигининг, иқтисодий, шу билан бирга маънавий бойлигининг ҳам қўқимча манбаларидан бири бўлиб қолди. Аммо бу ўрнида ҳам биз ҳамма имкониятлардан тўла-тўқис фойдаланиб, таъминимиз йўл. Маданиятнинг бир-бирини ҳазаро боғи-тириш таъин ҳам самарали қилиш, халқларимиздан ҳар бирининг маданиятидаги энг яхши бойликлардан баҳра қилишнинг баҳраманд бўлиши учун янада кенг йўл очиб имконини берадиган буюнги талабларга мос бўлиб — тушундирган яқин иш методлари ва формаларини сабот билан қидириб топши керак. Бу олижаноб ишда раваннақ ва телевидение, ўз-ўзидан раваннақ, оммавий ахборотнинг бошқа воситалари ҳам тобора катта роль ўйнаши лозим.

Аммо бунда ҳар бир миллатнинг маънавий меросида, ананаларига, турмушида яқин нарсаларига эмас, шу билан бирга ўз урғини ишлаб бўлган ёшлар нарсалар ҳам борлигини эсда тутмоқ керак. Жада шунчаки ёшларнинг, балки совет турмуши нормаларига, социалистик ахлоқ, коммунистик идеологиямида энг келадиган жамиким эканликлардан ҳалос бўлишдан иборат ана бир вазифа жада шундан келиб чиқади.

Барча миллат ва алоқаларнинг иқтисодий ҳамда маданий тараққиёти билан яқин бир вақтга улашнинг ўз миллий қадриқимматини ангашми ҳам муқаррар ўсиб бораётганлигини турмуш қўрсатиб турибди. Бу — қонунлият, объектив жараёндир. Аммо эришилган муваффиқиятлар учун табиий фақитларини миллий қиёб-ҳавога ёни мамлакат айланиб кетмаслиги, маҳдудлик, бошқа миллат ва алоқаларга нисбатан ҳўрматсизлик билан қараш тенденциясини вуқулга келтирмаслигини муҳимдир. Қолубки жада шундай салбий ҳолатлар ҳақи ҳам учраб турибди. Бунга фақат ўтмиш сариқтарини, деб язолаш нотўғри бўлур эди. Улар баъзан ўзимизнинг ишчимизда йўл қўйилган халотлар оқибатида келиб чиқмоқда. Бу ўрнида майда иш йўл, ўртоқлар, Бу соҳадаги ҳамма нарсас — тилга муносабат ҳам, ўтмиш ёлгорликларига муносабат ҳам, тарихий ҳоқаларини тағин этиш ҳам, қишлоқ ва шаҳарларини қанда обод қилиётганлиғимиз, одамларнинг меҳнат ва турмуш шароитларига қандай таъсир ўтказётганлиғимиз ҳам муҳимдир.

Ақолининг табиий қўчилиши натижасида ҳар бир республикани, биров-бир даражада ҳар бир область, ҳар бир шаҳар ҳам тобора кўп миллатли бўлиб бормоқда. Бинобарин, партия ва совет органлари, жойлардаги барча кадрларимиз партия миллий сиёсатини ўтказувчилар, иқтисодий ва маданий тобора кўпроқ айланиб бормоқдалар. Бунда улар кўп сайин барча — ҳам катта, ҳам кичик миллат ва алоқаларнинг ҳам меҳнатдаги, ҳам турмушдаги ўнғи, қардошлик муносабатларини таъминлаш органи шу сиёсатнинг юксак принципларини турмушда муважжамлаштирмоқдалар.

Партия жамиятимизнинг етакчи кучи — совет ишчилар синфининг миллий отрядларини ўстиришга ҳаммича жада катта этибор бериб келди. Бу ишнинг натижалари яқин кўрилиб турибди. Эндиликда ишчилар барча иттифодош республикалардаги энг йирик социал гуруҳини ташкил етди. Аммо уларнинг баъзиларида ишчилар синфининг составида тўқойил миллат вақиллари янада кўпроқ қатнашилиши лозим. Республикаларда яшовчи барча миллат ва алоқалардан малакали ишчилар таъбирлаш кенгайтириш ва ишчилар соҳасида КПСС XXVI съезди ўртага қўйган вазифа жада шундан келиб чиқади. Экономикани ривожлантириш учун шундай қилиш керак. Шундай қилиш сиёсий жиҳатдан ҳам муҳимдир. Қўмиллатли меҳнат ва аввало ишчи коллективлари — интернационализм руҳи жада яқин камол тоғтириладиган, СССР халқларининг қардошлиги ва дўстлиги мустақкамлашган муҳитини ўғинасидир. (Давомли қарсаклар).

Республика ва умуман иттифок партия ҳамда давлат органларида меҳнатқилларнинг вақиллиги тўғрисидаги масала ҳам жада муҳимдир. Бу ўрнида гап қандайдир расмий вақиллик нормалари тўғрисида бораётган йўл, албатта. Бу проблемаларни ҳал этишга арифметикни ёндашиш ўрғини эмас. Аммо у ёни бу республикадаги ҳамма миллатларнинг вақиллари партия ва совет органларининг турли бўғинларда муносиб равишда қатнашилишга ижтимоий билан эришиш керак. Иттифок ва автоном республикаларнинг қўмиллатли состави шароитида кадрлар тағинлаш ва жой-жойига қўйишда илчиллик ва маънавий-сиёсий фақитларнинг этиборга олиш, диққат билан қамҳўрлик қилиш, гўяг эҳтиёткор бўлиш аниқка зарур.

Совет кишиларини ўзаро ҳўрмат ҳамда мамлакатдаги барча миллат ва алоқаларнинг дўстлиги, ўз улуғ Совет Ватанига муҳаббат, интернационализм, бошқа мамлакатларнинг меҳнатқиллар билан бирдмалик руҳида тарбиялаш — аҳақимини ўзгартиришдан, доимий вазибалар, Бу вазибалар барча партия ва қолларса яқин интернационализм ва қасбга созилаш, ҳаммича яқин интернационализм мактаби бўлиб келган бизнинг Қўлоқли Кўчларимиз ҳам, этишлари керак. Бу иш билан мамлакатнинг барча ўнғи юртлари кўп сайин шўғулланишлари лозим. (Қарсаклар).

Бутун идеология ва оммавий-сиёсий иш наби интернационал тарбия соҳасида ҳам олдимизда катта-катта вазибалар турибди. Ютуқларимизни ишончини тарзда конкрет қўрсатиб бериш, ҳаётида доимо вуқулга келиб турган яқин проблемаларни илмий тағин тағин этиш, яқин фикр ва сўз айтиш — ҳаммича ҳаққоний ва реалистик, шунингдек мароқли, тушунарли, бинобарин, янада таъсирчан бўлиши лозим бўлган бутун пропагандаимизни тақомиллаштириш йўли жада шундан иборат. (Қарсаклар).

СССР халқларининг дўстлиги ва ҳамкорлигини янада

ривожлантириш социалистик демократияни қўқурлаштиришга кўп янғидадан боғлиқдир. Жамоат ва давлат ишларини бошқаришда барча миллат меҳнатқилларининг тобора кенг қатнашилиши — сиёсий турмушимизнинг етакчи тенденциясини қисқа тарзда ифодалайдиган тушунарли. Партия ҳам шу тенденциянинг мустақкамлаш, ривожланиб бораётганлиги учун ҳамма ишни қилади.

Айтилган тағинлардан қисқич қилишдан ҳўжаса шўки, ўртоқлар, етук социализм шароитида миллатлар ўртасидаги ўзаро муносабат проблемалари кўп тартибдан олиб тағинлашган. Бу проблемалар Коммунистлик партиянинг алоҳида қамҳўрлигини, доимий диққат-этиборини талаб қилади. Партия бу проблемалар билан қўқур шўғулланиши, уларни ҳал этиш йўлларини белгилаш, Ленинча

2. СССР—ХАЛҚЛАР ТИНЧЛИГИ ВА ОЗОДЛИГИ БУЮК ИШНИНГ ТАЯНЧИ

Ўртоқлар! 1922 йил 30 декабрь, Москвада СССР ташкил этилганлиги тўғрисидаги Декларация ва Шартнома қабул етилган куннинг ўзига Лозаннадаги конференцияда Лениннинг тоғтириги билан шундай баёниёт берилди: Совет Республикалари яқин тинчлик маффаатларига амал қилиб, «иқрлар ўртасида сиёсий тенглик, халқларнинг ўз тағинларини ўзи белгилаш ҳамда барча давлатларнинг тўла сиёсий ва иқтисодий мустақкамлашга эга бўлиш ҳўқуқини ҳўрмат қилиш режими ўрнатилишига ўзининг бутун кучи билан қўқурлашган... ўзининг энг зарур бурчи» деб ҳисоблайди.

Дунёда биринчи социализм мамлакатини ижтимоий билан ўтказга бошлаган принциплари яқин тағин сиёсатини моҳияти жада шундай содда ва тушунарли баён этиб берилади. (Қарсаклар).

Яқин социалистик мамлакатлар пайдо бўла бошган сайин халқлар муносабатларини мўтлақо яқин тағин ҳам тарқиб тола бошлади. Тоғини бирлик, мақсадлар муштариқлиги, ўртоқларча ҳамкорлик, мамлакатлардан ҳар бирининг маффаатларига, ҳусусиятларига ва айтишларига тўла ҳўрмат билан қараш — бу муносабатларга асос қилиб олиниди. Социалистик интернационализм принципи бу муносабатларга асос қилиб олиниди.

Социализм мамлакатлари бу муносабатларини ривожлантиришда ҳақи ҳеч ким юрмаган йўллардан ўтди. Ишониянинг ўтмиш тағинбаёси ҳаёт ўртага қўйган саволларга жаовоб бера олмедди. Ҳаммича иш ҳам дарҳол қўқилмайдикен бўлиб чиқармаганлиги равшан. Бунинг устига жаҳон социализм системасини тағини етган мамлакатлар ўз иқини ривожланиш даражаси жиҳатидан ҳам, шунингдек ўзлари яшаб турган тағини шароит жиҳатидан кўп ишни турди ишқ юзисиялардан бошлайдилар. Социалистик дунёнинг ўзидати ўзгаришлардан ўз вақтига ҳўжасалар чиқаришга ҳам ҳаммича муваффақ бўлишларимиз. Халқлар вазибат ҳам муноҳоза юритиб ўтиришга яқин бермас эди: муносабатларнинг яқини шакллари иш жараёнида сиёсий қўқилга тўғри келди. Пайдо бўлган ҳам ҳалқларни аста-секин туғата боғишга, йўл қўйилган халотлар асосини тоғтиришга тўғри келди.

Аммо мамлакатларимизнинг ҳозирги кўқини баҳолар эганимиз, биз кўп нарсани ўғинади, социалистик давлатларнинг ҳаққоний ҳўқуқини дунёда жада катта ва сармалли роль ўйнаётган баъзилар, соғом, организмидир, деб қамҳўрлик билан айти оламиз. Қардошларча ҳамкорлик меҳнатимиз мамлакатларимиз турмушининг гўяг хал-маҳил соҳаларини, социалистик бунёдкорлик ишларида ўзаро қаракатимизнинг ҳар қил йўналишларини қамраб олади. Биз биргаликда қуч-ғайрат сарфлаб, ҳаққонийликнинг умумий маффаатларини унға қиғувчи ҳар бир мамлакатнинг маффаатларини билан бирга қўқиб олиб боришнинг тобора муваффақиятларок йўлларини тоғиб оламиз. (Давомли қарсаклар).

Ҳозир ҳам биз ҳамма қийинчиликлар бартараф этишди, идеалга эришилди, деб айти оламиз, албатта. Йеза маъ бўлган иш буғун яқинлашмишга муҳтож бўлиб қолмоқда. Ҳамдўстлигимиз мамлакатларини олдида — қўқинга жиҳдий вазибалар турибди. Социалистик қалабаларимиз ва бойлиқларимизни империализмнинг қўқувидан ҳимоя қилиш, тинчликни мустақкамлаш ва қосқинликни юмшатиш учун биргаликда қурашнинг сиёсий ҳамкорлиқни яқинда тақомиллаштириш: ниҳоят, иқтисодий интеграция жараёнига яқин омил баҳш этиш, жада шунчаки вазибалар жумласига қиради.

Хўллас, келгусида қилинадиган ишлар кўп. Совет Иттифоқи жаҳон социализмни мустақкамлаш ва раваннақ тоғтириш учун имкони бўлган ҳамма ишларини қилади, деб ишонтирмоқчиман. (Давомли қарсаклар).

Ўртоқлар! Миллий масалани социалистик негизда ҳал этиш тағинбаёси мустақкамлаш қўқимдан озоб бўлган ўйлаб мамлакатларга диққат-этибор билан ўғинамоқда. Бизнинг социалистик қўқиллардан муваффақиятларимиз, фақитим устидан қозонилган тарихий қалаба, Совет Иттифоқидати барча миллат ва алоқаларнинг гуллаб-шпнаганлиги халқларнинг озодлик қуралиш учун қудратли рабағлантирувчи восита бўлиб хизмат қилади.

Совет Иттифоқининг мустақкамлаш қўқилини туғатиш йўлидаги актив ва қатъий қуралиш, халқлар озодлигини ва тенг ҳўқуқлилиги ишнинг муттасил қўқила-қувватлаб қалаётганлиги халқларнинг озодлик ва тараққиёт сари йўлини енгиллаштирмоқда. Осиё ва Африка, Араб Шарқи ва Лотин Америкаси халқлари бунга яқини билдилар.

Мустақкамлаш қўқилидан ҳалос бўлган йш мамлакатларнинг кўп миллий қарор тоғиш ва социал ривожланишнинг мураккаб дарағи бошдан кечирмоқдалар. Мустақкамлашнинг ўтмишдан мерос бўлиб қолган қўлоқлик, ўзаро жанжаллар ва моқарорлар уларни орғатга торқмоқда. Ҳали мустақкамлаш олиманга мамлакатларга яқини мустақкамлаш қўқилан қўқилан кўп туғоқлар ҳақф соғомда. Бирок, империализмга қатъий билан қилинган қаршилик, иқтисодий ва социал-сиёсий ривожланишнинг пухта ўйланган стратегияси, бир-бирининг маффаатлари ва ҳўқуқларини ўзаро ҳўрмат қилиш тўғатишга шу мамлакатларнинг халқлари ўқини қийинчиликлар деб атаувчи қийинчиликларни бартараф етга олишларига аминимиз. Совет кишилари уларга мустақкамлашнинг мустақкамлашда, фаровонлиги ва тараққиёт учун қурашда катта муваффиқиятлар тайяйдилар. (Давомли қарсаклар).

Биз қўқимаслиқ қаракатига ҳўрмат билан қараймиз, бу қаракатини тинчликсевар сиёсати халқлар турмушга фойдалаи ҳисса қўшмоқда. Биз ҳозир ҳам озодлик, мустақкамлаш учун, ўз халқининг ҳаёти учун қурашмишга мажбур бўлаётганлар билан, агрессорнинг ҳўруғини қайтармишга мажбур бўлаётганлар билан агрессия ҳавфига дучор бўлиб турганлар билан қатъий ва доимо ҳаққонимиз. Бизнинг бу позициямиз Совет Иттифоқи Ер юзиди мустақкам тинчлик учун яқинлик билан муттасил олиб бораётган қурашдан ақриқмасидир. (Қарсаклар).

Отмиш йил мобайнида Совет давлатининг мақсат туғди ўзгариш, унинг оғир-этибори ва нуфузи беизис ўсди. Совет Иттифоқи барча қитъалардаги мамлакатлар билан яқиндан тинч ҳамкорлик қилиб келмоқда. Унғи овози халқлар анжуманларда мўтлақо янғида қўқилди, СССР тағини сиёсатининг асоси — тинч-тоғув яшаш принциплари халқлар микёсида кенг эътироф қилинди. Ўйлаб ҳаққор ҳўжасаларга, шу жумладан, Хельсинкидаги муаммолар Кенгашининг Яқунловчи Акция қўқилди. СССРнинг тағинларини БМТнинг тинчлик ва ҳаққонлиқни мустақкамлаш мақсатларига оид энг йирик қарорларига асос қилиб олиниди.

Аммо тинчликни мустақкамлаш йўлидаги ҳар бир қадим осон бўлмади ва осон бўлаётган йўл, у империализмни қўқулларга қарши илмийлик қурашнинг талаб қилмоқда. Бу қураш барча социализмга сиёсий нафратни реаллиги туғинасдан, баъзан эса ҳатто олдин соғом аниқ-роқдан устул бўлиб қиғайтган энг урушқор қўқуллар активлашган ҳозирги пайтда аниқка ўтқирашди.

Империализмнинг социалистик мамлакатларга қарши иқтисодий уруш бошлан, уларнинг иқтимоий туғизини қатъий ўғинади уларнинг иқини ишларига аралашмиш режларидан воз келмайтирилди, СССРдан, социалистик ҳаққонийликдаги барча мамлакатлардан ҳарбий устуликка эришишга уримомқдалар.

Бу режалар барбод бўлишга маҳкум етилган, албатта. Тарихнинг ривожланиш йўлини тексари бериб юборишга ҳеч ким қодир эмас. Ҳатто Совет давлати эндигина ўз қаддини ростлаб олаётган ва дунёда битта социалистик мамлакат бўлган вақтлардаёқ социализмни «бўриб ташлаш» йўлидаги уринишлар барбод бўлган эди. Алинчи ҳозир бу уринишлардан ҳеч нарсаси чиқмайди. (Гуадурос, давомли қарсаклар).

миллий сиёсат принципларини ривожланган социализм практикаси билан яқиний равишда боғиштириш керак. (Қарсаклар).

Биз мавжуд проблемалар ҳақида ҳам, ҳал этилмаган вазибалар тўғрисида ҳам доимий гапирётганганимизни сабаб шўки, биз бу проблемаларни, бу вазибаларни ўлдирмай олишимизни, уларни ҳал этишимиз мумкинлиги ва доимийлигини яқин биламиз. (Давомли қарсаклар). Давлаби сўзларга эр бермай, балки ишни қўқилан — ҳозир улуг ва қудратли Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи янада мустақкам бўлиши учун зарур талабдир. (Гуадурос, давомли қарсаклар). Шу залда ҳозир бўлган ҳамма ишлар, бутун партиямиз, бутун совет халқи шундай деб ўйла

Ўртоқ Ю. В. Андропов доклади

(Боши иккинчи бетда).

Биз бу соҳада бошқалар айтган, шу жумладан, яқинда АҚШ президенти айтган тақдирларни ҳам кўриб чиқишга тайёриймиз. Аммо у тақдир айтган тақдирларнинг бир ўзи ўзаро гумонсирас бузулганларни тарқатиб юбормайди, ишончли тикламайди. Бундан кўра кўпроқ иш қилиниши: вазият нормаллаштирилиши, душманлик ва адоватни тарғиб қилишдан, ядро урушнинг пропаганда қилишдан воз кечиш зарур. Қўроллашнинг пойгасини тўхтатиш, давлатлар ўртасида оқолишга, одобли муносабатларга, кескинлигини юмшатишга қайтиш — ишончга эришсин, ҳар қандай урушнинг, шу жумладан тасодифан чиқиши мумкин бўлган урушнинг олдини олишнинг бош йўли эканлиги мукддир.

Биз бунга планетларнинг ҳамма регионлари учун муҳим деб ҳисоблаймиз, аммо ҳар қандай учун жаҳон портлашига олиб бориши мумкин бўлган Европа учун айниқса муҳимдир.

Ҳозир шу қитъа ўзга янги ҳавф — Американинг бир неча юз ракетага яқин Европада қўйиштириш режаси пайдо бўлди. Бундан қилиш тинчликнинг тағин ҳам мўрт қилиб қўйган бўлур эди, деб оқиндан-оқин айтиш мумкин.

Европа халқлари ва бутун дунё халқлари бошида пайдо бўлган ҳавф-хатарни деф қилиш мумкин деб ҳисоблаймиз. Европадаги тинчликнинг ҳеч қачон ҳавфсизлигига зарар етказмай бемалол сарфлаш мумкин ва мустақамлаш мумкин. Айни шунинг учун ҳам биз Европа зонасидаги ядро қўроллашнинг чеклаш ва қисқартириш тўғрисида бир йилдан ортиқ вақтдан бери Женевада АҚШ билан музокара олиб бормиз.

Совет Иттифоқи бундан ҳам каттароқ ишларга тайёр. Маълумки, биз Европадаги ҳар қандай ишончли муносабат олдиндан ядро қўроллашнинг ҳамма турларидан — ҳам ўртача оқолишга учирайди, ҳам тақтиқ қўроллашдан воз кечиш тўғрисида битим тузишни тақдир қилдик. Аммо бу ташаббус сукунат деворига дуч келди. Ча-

маси бу ташаббусни қабул қилганлар келмагани, ошқо-ра рад этишга эса ботинмайтилар. Ўзининг бу тақдир-миз ўз кучида қолаётганини яна бир бор таъкидлаб ўтмоқчиман. (Қарсақлар).

Биз бошқа бир вариантти: СССР ва НАТО мамлакатлари ўзаралиқини ўртача оқолишга учирайди, қўроллашнинг уч баравардан зиёд қисқартирилган, деган тақдирини ҳам ўртага қўйдик. Ҳозирча АҚШ бунга рози бўлмапти. Улар бамисоли қўли учун «нуль» вариант деб аталган тақдирини илгари сурдилар. Бу тақдир Совет Иттифоқининг Европадаги ва шу билан бирга СССРнинг Осиё қисмидаги ўртача оқолишга учирайди, ҳамма ракетага яқин йўқотиши, аммо НАТОнинг Европада ракета-ядро қўроллашнинг сақлаб қолиш ва ҳатто қўйиштириш кўзда тутиди. Наҳотки бирон-бир қисма Совет Иттифоқи шунга рози бўлади, деб жиндий равишда ўйлаётган бўлса? Вашингтон битим тузилишини бар-бод қилмоқчи, музокараларнинг муваффақиятсиз чиқарилиши вақт қилиб, қандай қилиб бўлмасин Европа мамлакатларида ўз ракетага яқин қўйиштириш оқолиши кўрилади.

Ҳақиқатан ҳам шундайми, йўқми — бунга келажак кўрсатади. Биз бундан бунга ҳам ҳар иккала томоннинг адолатли негизда битимга эришишни учун ҳаракат қилаверамиз. Биз, жумладан, Совет Иттифоқи Европада Англия билан Франция қанча ракетага эга бўлса, фақат шунча ракетага сақлаб қолишга ва ундан биронга ҳам ортиқча сарфамаслини тайёриймиз. Бунинг маъноси шунки, Совет Иттифоқи оқолиб ракетага яқин, шу жумладан ГАРБ-да СССР—20 деб аталган энг замонавий неча ўнлаб ракетага яқин қисқартирилган бўлур эди. Ўртача оқолишга учирайди ракетага яқин ҳусусида СССР билан АҚШга қўйишга шунга айтиш керакки, бу ҳақиқатан ҳам ҳалол «нуль» вариант бўлур эди. Келгусида Англия ва Франция ракетага яқин миқдори камаяган тақдирда совет ракетага яқин сони ҳам худди шу миқдорда қўшимча равишда қисқартирилган бўлур эди.

Шу билан бир қаторда маъмур регионда СССРда ҳам,

шунингдек НАТО мамлакатларида ҳам маъмур бўлган ўртача оқолишга учирайди ядро қўроллаш айтишчи самолётлар миқдорини ҳам иккала томондан барбаравар даражага қисқартириш тўғрисида ахдлашувга ҳам эри-чишлики керак.

Биз музокарадошларимизни мана, шундай равишан ва адолатли асосда ахдлашувга, ҳозирча маъмур бўлган бу имкониятдан фойдаланиб қолишга даъват атаймиз. Аммо ҳеч қим ҳам ҳаёлга бормай қўйолганим: биз ўз хавфсизлигимизнинг, иттифоқчиларимиз хавфсизлигининг тақдирга остида қолишга ҳеч қачон йўл қўймаймиз. Американинг ўртача оқолишга учирайди янги қўро-роли Европада қўйиштирилиши умуман ядро қўролла-рини чеклашга доир бундан бунга барча куч-гайратлар-ни қандай оғир оғиратларга мукддир олиб келиши тў-ғрисида ҳам ўйлаб қўриш керак бўлур эди. Хуллас, энди гап АҚШга қўйган.

Пировардида шунга айтмоқчиман: биз — Ер юзидagi барча халқларнинг ўзаро манфаати ва бутун инсоният-нинг фаровонлиги йўлида ҳамма халқларнинг зўравон-лиқдан ва ўзгаларнинг ишларига аралашидан ҳоли бўлган кенг, самарали ҳамкорлиги тарафдорим-миз. (Давомли қарсақлар). Совет Иттифоқи хавфсиз ва ҳалоланг ахдлашувнинг оқолишга тинч истифодани ташминлаш учун ўзига беклик бўлган ҳамма ишни қилаверади. Бу — партияимизнинг маъсид-дир, биз шу маъсиддан чекинмаймиз. (Давомли қарсақ-лар).

Уртоқлар! 60 йил жойинида Совет Социалистик Рес-публикалари Иттифоқи босиб ўтган йўлга қайрилиб на-рар эканамиз, бизнинг ютуқларимиз ва ғалабаларимиз де-лянинг Коммунистлар партиясининг фаолияти билан на-барчас беклигини равишан кўраимиз. Айни партия ин-жоний тараққиётнинг ҳамма йўналишларида узлуксиз оға ҳаракат қилиниши ташминловчи қудратли инжод-кор, сафарбар этувчи куч бўлиб келди ва шундай бўлиб қолади.

Партияимиз ўз идеологияси, ўзининг состави ва тақдир-ши ҳақида Совет Иттифоқдаги барча миллат ва элатлар бирлиги, инжонлигининг жонли тиксидир. Пар-тия ўз сибсатида миллий ва интернационал манфаатларни уйғун равишда бирга қўриш маъсиди қўйлаб, ҳар бир миллатнинг равишан, ҳар томонлама равишан бутун қар-дошлик иттифоқимизнинг инжонлиги ва равишан шарти бўлиб хизмат қилаётган социял шароитларни вужудга келтирмоқда.

Биз: «Халқ билан партия яқинли» деганимизда, бу гап партия ўз олдида қўйган маъсидлар ва вазифалар барча совет қишларининг оғуларини, эҳтиёжларини аниқ фойдаланишдан иборат мукддир фактини қайд этган бўлмай. Кўп миллионли халқимиз эса ўз ишлари билан партия сибсатини турмушта табиқ этмоқда. Барча республикалар ҳозирги юбилейимизни муваффақиятлар билан кўтиб олаётганлиқдан — бунинг энг равишан да-лилларида бирдир. (Қарсақлар).

ССР Иттифоқининг 60 йиллиги парадига олган со-циалистик маъбуриятларини тўла ва ошқириб набарган миллион-миллион ишлар чинарчи илгоридаги чукун миннатдорчилик ва ташаккур наҳор этишга инжоват бер-гайсиз, ўртоқлар. (Давомли қарсақлар).

Ижозатини билан Совет Иттифоқи Коммунистик пар-тияси Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президи-уми ва Министрлар Совети номидан барча совет ишчи-ларини катта байрам — улут иттифоқимизнинг тақдир-ган қуни билан қизғин табриқлайман. (Гулдурор, даво-ли қарсақлар).

Яшасин коммунизм қўраётган халқларнинг дўстлиги! (Гулдурор қарсақлар).

Яшасин пролетар социалистик интернационализм! (Гул-дурор қарсақлар).

Яшасин бутун дунёда тинчлик! (Гулдурор қарсақлар).

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи гуллаб-ляшайверсин! (Гулдурор, даволи қарсақлар. Ҳамма ўр-нидан туради).

КПСС Марказий Комитети, СССР Иттифоқи Олий Совети ва РСФСР Олий Советининг қўшма тантанали мажлиси тўғрисида ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

1982 йил 21 декабрь куни соат 11 да Москвада, Кремлинг Сыздалар саройида КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети ва РСФСР Олий Советининг Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи ташкил этилганлигининг 60 йиллигига бағишланган қўшма тантанали мажлиси олинди.

Мажлиси КПСС Марказий Комитети Сибсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитети секретари ўртоқ К. У. Черненко кириш нутқи сўзлаб очди.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Ю. В. Андропов «СССРнинг олтинчи йиллиги» мавзусида доклад қилди.

КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети ва РСФСР Олий Советининг тантанали мажлисида барча иттифоқдош республикалардан КПСС Марказий Комитетининг аъзолари, КПСС Марказий Комитети аъзоларида кандидатлар, КПСС Марказий ревизия комиссиясининг аъзолари, СССР ва РСФСР Олий Советларининг депутатлари, Улут Октябрь социалистик революциясининг қатнашчилари, Советларнинг биринчи Бутуниттифоқ съезди делегатлари, партия ва давлат ветеранлари, Москва шаҳри ва Москва области жамоат ташкилотларининг, меҳнаткашларнинг вакиллари, фан, адабиёт ва санъат арбоблари, Совет Армияси ва Флотининг жангчилари иштирок этмоқдалар.

Қўшма тантанали мажлисда социалистик мамлакатларнинг партия-давлат делегациялари, қўшма чет мамлакатларнинг давлат ва жамоат арбоблари, капиталistik ва ривожланган мамлакатлар коммунистик ҳамда ишчи партияларнинг делегациялари, революцион демократик партиялар ҳамда миллий-озодлик ҳаракатлари ва ташкилотларининг, социял демократик ва социалистик партияларнинг намояндалари,

Жаҳон қасаба союзлари федерацияси, Жаҳон Тинчлик Кенгаши, Осиё ва Африка халқлари бирдәмлиги ташкилоти, Халқаро демократик хотин-қизлар федерацияси, Қаршилик ҳаракати курашчилари халқаро федерацияси, Жаҳон Демократик Ешлар Федерацияси, Халқаро студентлар союзи, Халқаро журналистлар ташкилоти делегациялари, Миллий қасаба союзи, Хотин-қизлар, Ешлар ташкилотларининг, СССР билан дўстлик ва маданий алоқа қилувчи жамиятларнинг делегациялари, фашизмга қарши миллий ташкилотларнинг раҳбарлари, дипломатия корпусининг аъзолари, социалистик мамлакатларнинг Узаро Иқтисодий Ердан Кенгашидаги доимий вакилларнинг ўринбосарлари, совет ва чет эл матбуоти-нинг вакиллари қатнашмоқдалар.

Танафусдан кейин КПСС Марказий Комитети Сибсий бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Советининг Раиси ўртоқ Н. А. Тихонов раислик қилди.

КПСС Москва шаҳар комитетининг биринчи секретари ўртоқ В. В. Гришин Москва меҳнаткашлари номидан табрик нутқи сўзлади.

РСФСР Министрлар Советининг Раиси ўртоқ М. С. Соломенцев Россия Совет Федератив Социалистик Республика-сидан табрик нутқи сўзлади.

Сунгра тантанали мажлис қатнашчилари қизғин кўтиб олган Болгария Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Бош секретари, Болгария Халқ Республикаси Давлат Кенгашининг Раиси ўртоқ Тодор Живков нутқ сўзлади.

Украина Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ В. В. Шербошкий Украина Совет Социалистик Республикасида табрик нутқи сўзлади.

Тантанали мажлис иштирокчилари Венгрия Социалистик

Ишчи партияси Марказий Комитетининг Биринчи секретари

ўртоқ Янош Кадар нутқини қизғин кўтиб олдилар.

КПСС Ленинград область комитетининг биринчи секретари ўртоқ Г. В. Романов Ленинград шаҳри ва Ленинград области меҳнаткашлари номидан табрик нутқи сўзлади.

Мажлис қатнашчилари Вьетнам Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Ле Зуан нутқини қизғин кўтиб олдилар.

Белоруссия Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ Т. Я. Киселев Беларуссия Совет Социалистик Республикасида табрик нутқи сўзлади.

1918 йилдан КПСС аъзоси, Советларнинг биринчи Бутуниттифоқ съезди делегати ўртоқ Ф. Д. Кротов сўзга чиқди, тантанали мажлис қатнашчилари уни самимий кўтиб олдилар.

Кечқурунги мажлисда КПСС Марказий Комитети Сибсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари ўртоқ М. С. Горбачев раислик қилди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ Ш. Р. Рашидов Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасида табрик нутқи сўзлади.

Германия Бирлашган социалистик партияси Марказий Комитети Бош секретари, ГДР Давлат Кенгаши Раиси ўртоқ Эрх Хонеккернинг нутқини тантанали мажлис қатнашчилари қизғин кўтиб олдилар.

Қозғистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ Д. А. Қунаев Қозғистон Совет Социалистик Республикасида табрик нутқи сўзлади.

Корея Меҳнат партияси Марказий Комитети Сибсий бюро-

си Президиуми аъзоси, Корея Халқ Демократик Республикаси Маъмур Кенгаши Бош министри ўртоқ Ли Ден Ок-нин нутқини тантанали мажлис қатнашчилари самимий та-бриқладилар.

Грузия Компартияси Марказий Комитетининг биринчи сек-ретари ўртоқ Э. А. Шеварднадзе Грузия Совет Социалистик Республикасида табрик нутқи сўзлади.

Кремлинг Сыздалар саройида «Яна давом этар жангу жадаллар» қизғин қуйлари янгради. Шонли совет ишлари: мамлакат ишчилар синфи, колхозчи деҳқонлар, аэвилар, студентлар ва ўқувчиларнинг намояндалари — Москва шаҳ-ри ва барча иттифоқдош республикаларнинг комсомоллари ҳамда пионерлари мажлис барча қатнашчиларининг қарсақ-лари остида залга кириб келадилар.

Улар КПСС XXVI съезди ва КПСС Марказий Комитетининг 1982 йил ноябрь Пленуми қарорларини муваффақиятли ра-вишда бажариш учун бутун кучимизни сафарбар атаймиз, деб қирқ икки миллионли ленинчи комсомол номидан Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетини, СССР Олий Советини, РСФСР Олий Советини ишонтирадилар.

Тантанали мажлис қатнашчилари томондан қизғин кўтиб олган Куба Коммунистик партияси Марказий Комитети Сибсий бюроси аъзоси, Марказий Комитет иккинчи секре-тари, Куба Республикаси Давлат Кенгаши ва Министрлар Со-вети Раисининг биринчи ўринбосари, революцион қўролли кучлар министри ўртоқ Раул Кастро Рус нутқ сўзлади.

Литва Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ П. П. Гришявичус Литва Совет Социалистик Республикасида табрик нутқи сўзлади.

ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИНИНГ ЛЕНИНЧА БАЙРОҒИ ОСТИДА

(Боши биринчи бетда).

Ўртоқ Ю. В. Андропов-нинг доклади зўр эътибор билан тингланган ва бир неча марта давомли қар-сақлар билан бўлиб тур-ди.

Мажлис қатнашчилари докладыни охири сўзлари-ни ўринларидан туриб, гул-дурор қарсақлар билан кў-тиб олдилар.

Шундан кейин тантанали мажлисда нутқлар ва та-бриқлар бошланди.

КПСС Марказий Комите-ти Сибсий бюросининг аъзо-си, СССР Министрлар Со-ветининг Раиси ўртоқ Н. А. Тихонов раислик қилди.

КПСС Москва шаҳар ко-митетининг биринчи секре-тари ўртоқ В. В. Гришинга сўз берилди.

Совет Иттифоқининг тақ-сим этилиши ва ривожлан-иши, кўп миллатли мамла-катимизда миллий масаланин-г олдиюла ҳал этилиши, де-ли у, социалистик интерна-ционализм голлари буюк ҳа-ётини кучиниши, КПСС ле-нинчи миллий сибсати ул-ув-вор муваффақиятларининг инжон далайлидир. КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Ю. В. Ан-дроповнинг докладыда Совет Иттифоқи ташкил этилган-лигининг тарихий аҳамия-ти, унинг ютуқлари ва ва-зифалари тўғрисида далил-ларга асосланиб зўр куч ва самимият билан гапирди.

СССРнинг тақдир этилиши — партияимизнинг, интер-национализм партияси-нинг гойат катта хизматидир. Партияимиз В. И. Лениннинг голлари ва вазиятларини, у ишлаб чиққан миллий сиб-

сат принципларини амалда рўйбга чиқара олди.

60 йил мукддидан Совет-ларнинг биринчи Бутунит-тифоқ съезидида Москва Со-вет Иттифоқининг пойтахти деб эълон қилинган эди. Бунда Россия Федерация-сининг пойтахти сифатида унинг катта обрў-эътибори эътироф этилганлиги ўз ифодасини топди. Россия Федерацияси халқларининг бирлашган йўлидаги ҳара-катида, Совет Республикалари миллат ва элатларини ягона интернационал оилага янги-лаштиришда буюк роль ўй-нади. Москва олтинчи йил-дан бундан СССРнинг пойтах-тидек фахрли ва масъ-улияли роли муносиб ра-вишда адо этиб келмоқда.

Совет Иттифоқи халқлари буюлимас дўстлиги ва қуд-ратининг рақам бўлиб хиз-мат қилмоқда.

Москва унинг ишчилар синфи, аэвилари, барча меҳнаткашлар В. И. Ле-ниннинг бутун мамлакат учун намуна бўлиб хизмат қилиш керак деган нақизи-ни ёдда тутиб, социализм ва коммунизм учун курашининг ҳамма биринчи сафарларида бориқлар, деди сунгра номиқ тахмуричи, иттифоқдош республикалар халқларининг ердими, мос-кваликларнинг фидокорона меҳнати тўғрисида пойтахт жуда катта иқтисодий, ил-мий ва маданий марказ бўлиб қолдики, бунда ри-вожланган социализм ютуқ-лари муваффақиятларидир.

Москваликлар омманинг сибсий активлиги ва меҳнат гайратини кучайтириш, юби-лей шарафига умумхалқ со-циалистик мусобақасини ави-

олдириш асосида КПСС XXVI съезди қарорларини амалга ошириш учун ку-рашда янги-янги меҳнат зафарларида эришдилар. Улар халқ ҳўжялигининг барча тармоқларида беш йилликнинг икки йили топ-шириқларини муваффақият-ли адо этмоқдалар.

СССРнинг ўтган олтинчи йил мобайнидаги бутун та-рихи — совет халқи кура-ши ва ғалабаларининг, янги жамият қўрилишида у эришган ютуқларининг жо-ли илхомасидир. Кўп мил-латли мамлакатимиз халқ-лари келажакка қомил-шонли билан назар ташла-моқдалар. Улар бу келаж-кини Совет Иттифоқи Коммунистик партияси, унинг Марказий Комитети-нинг бунёдкорлик фаолияти билан, уларнинг КПСС XXIII—XXVI съездларида ишлаб чиқилган ленинча йў-ли билан боғламоқдалар.

Социалистик интерна-ционализм принципларига садоқатли Москва меҳнат-кашлари партия ва унинг Марказий Комитети раҳбар-лида бундан бунга ҳам пойтахтининг иттифоқ да-латини қудратини мустаҳкам-лашга, СССРни янада ри-вожлантириш ва янгилашти-ришга қўйилган ҳисса-сини қўйиштириш учун ҳам-ма ишни қиладилар.

РСФСР Министрлар Со-ветининг Раиси ўртоқ М. С. Со-ломенцев Россия Федерация-сининг меҳнаткашлари шон-ли юбилейни олтинчизм ва ижодий заъв-шаўқа тўлиб тошган, улгүвор зафарлар-дан, ўз социалистик Ватани-нинг қудратидан фахрланган ҳолда кўтиб олмоқдалар, де-ди.

Советлар мамлакатининг ютуқлари — СССР Иттифоқи-ни ташкил этиш тўғрисидаги декларация ва шартномада муваффақиятлар дегенча гойлар кучининг еричи далай-лидир. Бу ҳўжжатлар Совет Республикаларининг ягона иттифоқ давллатига бириш-тирилиши тақдир хавфсиз-лигини ҳам, ички ҳўжялик муваффақиятларини ҳам, халқларнинг миллий ривож-ланиши эричилигини ҳам таъ-минлашга қодирлигини аниқ минияда қодирлигини аниқ пухта белгилаб берди. Тарих таълаб олган йўлининг ҳақ қонилигининг батамом таъ-диқлади. Ягона оилага таш-кил этган юзлаб кўпроқ мил-лат ва элатларнинг қардош-ларча ҳамдўстлиги — КПСС ленинча миллий сибсатининг тантанасидир.

Совет Россиясининг меҳ-наткашлари бошқа иттифоқ-дош республикаларнинг халқ-лари билан қалин иттифоқ бўлиб, қардошларча ҳамжи-халқлида ўз экономикасини, маънавий ҳаётини, халқининг бутун турмушини социали-стик асосда тўдан нафта ку-ридилар, чинакам тарихий ға-лабаларга эришдилар. Ўтган олтинчи йил мобайнида рес-публикада миллий паромад 160 баравар қўйилди.

Экономикани мукддидан юк-сатирини асосида турмуш даражаси тўхтовсиз олиб бориқда.

Совет Россиясининг, унда-ги ҳар бир регионнинг эконо-микаси мамлакат социали-стик ҳўжялигининг ажрал-мас таркибий қисми сифати-да уйғун ривожланмоқда. Илгари қолқ бўлган миллий чекка ўлкаларининг таркибий қўйишлари сари паровоз ало-ҳида мамунити тўғрисида йўтилади. Бу ўлкалар жадал суръатлар билан ривожлана

бориб, анъанавий индустриал мамлакатлар билан тенглашиб олдилар. Шимодаги майда халқлар турмушида юз бер-ган туў ўзгаришлар соци-ализм шароитида тараққиётга эришилшини аққол намунаси бўлиб қолди.

Нотик таъкидлаб ўтгани-дек, умуман мамлакат қаб-и Россия Федерацияси барча муваффақиятларининг неги-зи ҳам совет халқлари бир-лашган меҳнати, партияимиз сибсатининг доимлиги, унинг барҳаёт Ленин ишига астой-дил садоқатидир. КПСС Марказий Комитетининг но-яври Пленуми партияимиз Ва-тан иқтисодий-мудоофа қуд-ратини янада мустаҳкам-лашга, халқ фаровонлигини оширишга, тинчликни таъ-минлашга қаратилган сибсий йўли давомлигини таъкид-лади. Совет Россиясининг меҳнаткашлари барча тар-моқларида ишлаб чиқаришни бундан бунга ҳам қўйишти-ришнинг ўзларининг энг би-ринчи, жонқоғон иши, интер-национал бурчи деб ҳисоб-ламоқдалар.

КПСС Марказий Комите-ти Бош секретари Ю. В. Андроповнинг бугунги теган, сўзмавчун докладыда гойат катта аҳамиятга молик вази-фалар ўртага қўйилган.

Нотик тантанали мажлис қатнашчиларини Совет Рос-сиясининг меҳнаткашлари халқлар қардошлиги ва дўст-лигига ҳамма социял бўла-дилар, партияимиз ишига, коммунизм ишига бундан бунга ҳам фидокорона хизмат қилаверади, деб ишон-тирди.

Делегациямиз КПСС Мар-казий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Ю. В. Ан-дроповнинг докладыни зўр эъ-тибор билан тинглади, деди

Варшава Шартномасида қатнашувчи ва Узаро Итти-

содий Ердан Кенгашига аъзо мамлакатлар билан ҳамкор-лик қилмаганимизда, Совет Иттифоқининг ердими бўлма-ганида шу муваффақиятлар-нингизга эриша олмаган бў-лур эди, деб таъкидлади нотик. Азия ўртоқлар, биз Совет Иттифоқининг биз учун қилган ва қилаётган ҳамма ишлари учун, Си-зиянинг ердан ва маданийга учун, социалистик бунёд-корликда ортирган тақриб-ангиз учун, биз бораётган йўл тўғрисида аққоли, чуқури шу йўлни Сиз босиб ўтган-лигинизга ишонч учун, Си-зиянинг бизга ишонганлигини биз меҳру муҳаббатиниғиз учун қардошлик миннатдор-чилиги ва меҳру-муҳаббатини қабул қилганми! Октябрь ре-волюциясида кенгайи ёзу-ла бундан ҳамма буюк иш-лар Совет Иттифоқи элди, унинг маъжудлиги билан, унинг революциялаштирувчи тиксоти ва таъсири билан бевосита ёки билвосита бо-ғланган.

Импералистик реакция халқларга қарши очиндан-отич «салб юриши» тайерла-ётган шу таъминли давллар-да Совет Иттифоқи бутун дунёда тинчликнинг суян-ган тоғи, нафқат тараққиёт-нинг, беизин инсониятнинг маъжудлиги бош қаровидир.

Юз миллионлаб кишилар — қучоқчи дўстларимиз ва мас-лақдошларимизнинг элди, шу билан бирга бошқа дола-ралардаги, бошқақа қараш-ли кишиларнинг ҳам, ер юзиди тинчликсевар ва қуд-ратли Совет Иттифоқининг берлиги инсонити учун бахт-созоладир, деб қўйилар тақ-сим топмоқда. Уруш оло-

раинини ва тинчликни сақлаш учун нақил курашшига қар-дор қилганлиқларини тас-диқладилар.

Дўстлиги ва сибсатидида вазиятида ўтган учрашув КПСС билан БКН қарашла-ри тўла бирлигини яна бир қарра намойиш этди. (ТАСС).

Ю. В. Андропов Э. ХОНЕККЕР БИЛАН СУҲБАТЛАШДИ

КПСС Марказий Комите-ти Бош секретари Ю. В. Ан-дропов 20 декабрь куни ГЕСП Марказий Комитети-нинг Бош секретари, ГДР Давлат Кенгашининг Раиси Э. Хонеккер билан учрашди.

Суҳбат чоғида ҳар икки партиянинг СССР билан ГДР ўртасида бундан бунга ҳам ҳар томонлама ҳамкор-

қатнашчилари қўроллашнинг пойгасини чек қўйиш, ер юзиди халқлар учун тинч-ликни таъминлаш борисида ҳамма ишлари қилишга қатъий қарор берганлиқла-рини наҳор этидилар.

